

Disputatio medica de acido ventriculi fermento, quam ... / defendent A.Q. Rivinus, resp. ... C.J. Langen.

Contributors

Rivinus, Augustus Quirinus, 1652-1723.
Lange, Christian Johann, 1655-1701.

Publication/Creation

[Lipsiae] : Literis Johan. Georgii, [1677]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/q3ee2h59>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

B. C. D.
DISPUTATIO MEDICA
De
ACIDO
VENTRICULI
FERMENTO,

Quam
Indultu Gratosiss. Facultatis Medicæ,

PRO LOCO

In eadem suo tempore obtinendo,
defendet

d. 25. Sept. Horis ante- & pomerid.

AUGUST. QVIR. RIVINUS,
Phil. & Med. D.

Resp. à meridie

CHRISTIANO JOHANNES Langen /
M. C.

ANNO M. DC. LXXVII.

Literis JOHAN. GEORGII.

01

I. D. N.

PRÆFATIO.

Quemadmodum ex dubitatione veritas, ita & falsum ex credulitate propagatur. Vix autem quisquam adeo cautus est, quem commenum quoddam ingeniosum ac speciosum non facile credat credulum. Inde non miror, quanto cum applausu FERMENTUM VENTRICULI hodiernum ab omnibus ferè excipiatur. Videbatur etenim probabilius, ossa in canum, lapillos in gallinarum ventriculo, ferrum in struthiocameli stomacho digeri à solvente quodam acido, quam à calore. Itaq; à nemine dubitatum est amplius de fermenti hujus existentiâ, quamvis ejusdem natura ac ortus sollicitos reddiderit non paucos. Plerisq; succus dicitur acidus, aliis salinus, modò acido-salinus, modo insipidus. Primi eundem ex liene ad ventriculum derivarunt; alii eum congenitum volunt, qui sustentetur à reliquiis chyli ac affluente salivâ, alii ex arteriis cœliacis per tunicâ ventriculi glandulosam transfudare, vel ex glandulis ventriculo adhærentibus eum infundi volunt. Usum interim huic fermento duplicem tribuunt, nempe primum in excitando appetitu, & alterum in chylicatione perficiendâ. Quod si verò cum veniâ ac pace

A 2
eru-

eruditorum dubitare licet circa vulgatam hanc de fermento ventriculi opinionem; propositum est mihi, hac occasione argumenta, quæ pro fermento adstruendo adducuntur examinare, hisq; mea subjungere qualiacunq; dubia. Neve rejecto hoc fermento deficiat appetitus ac chylicationis causa, annectam in altero Capite succedaneum aliquod, mihi verosimilius visum, Faxit Divinum Numen ut cedat feliciter!

CAPUT I.

I.

Quantumvis Helmont non sit primus fermenti stomachalis Auctor, pluribus tamen idem & explicuit & confirmavit, postquam caloris vires in chylicatione rejecerat, ut major doctorum numerus eum sequi non dubitet.

II. Lien quidem, à quo fermentum inspirari in stomachum statuebat Helmont, vix hodiè à quoquam amplius attenditur, cum plures testentur observationes, è canibus atqve felibus, quandoque & ex homine lienem exemptum esse citra chylicationis læsionem. Aliam proinde patriam extra duumviratum huic fermento quarunt; quâ de re jam actum est in præfatione.

III. In hoc autem conveniunt, quod credant hoc fermentum esse acidum quoddam vitale, ideoque singulare, cui par non sit aliud in rerum naturâ.

IV. Huic duplex assignatur usus. Primò enim ab hoc, in defectu alimenti, affici orificium ventriculi sinistrum, atqve sic famem produci asserunt, excepto Tachenio, qui sui oblitus, deficere in fame acidum docet in Clave p. 161. cum tamen in Hipp. p. 88. demonstrasset, jejuno cujusvis sani stomacho inhabitare acidum.

V. Deinde, ubi assumpta sunt alimenta, existimant ab hoc liqvore acido solvi eadem ac discontinuari per modum fermentationis, donec in albicantem chyli colorem convertantur.

VI. Sententiæ huic ut fidem faciant, utuntur variis argumentis. Ad existentiam ejus probandum, jubet Tachenius lac bibere jeuno stomacho, idque revomere; tùm non modo ex sapore acido, sed & ex lactis coagulatione manifestum esse putat, acidum quoddam fermentum contineri in ventriculo.

VII. Alii idem probant per limaturam Z is deglutitam, quæ sulphureum, paulo post eructare solet odorem, simillimum illi, qui affusionem aquæ fortis alias sequitur.

VIII. Alii ipsos ventriculos dissectorum brutorum examinant, inque his vel gustui tale acidum exhibent, vel bilem affundunt aut aliud alcali, ut ex hinc nata effervescentia demonstrent præsentiam acidi.

IX. Sed respondeo ad hæc experimenta paucis, hæc ipsa non probare, quod probare debent. Rectè quidem infertur ex his, acidum contineri in ventriculo; hoc ipsum autem esse ejusmodi fermentum, quod famem excitet, ac sine quo non succederet chylicatio, id sanè neutrum omnium evincit.

X. Acidum quippe, quod his modis demonstratur, non conatum est. Infantum enim ventriculus id nescit, eò quod magis nocivum foret, quando coagularet lac, quam utile, utpote qui absque fermentatione maternum lac digerit.

XI. Quamprimum autem panis, cerevisia, fructus horæi, aliaque diversarum partium alimenta assumuntur, necesse est ilico propter concursum diversorum salium oriri fermentationem, quæ si vel maximè citra manifesti cujusdam acidi additamentum contingat, non potest non tamen, pro more aliarum fermentationum, acidum spirare ac sapere, acidasque relinquere particulas.

XII. Productum hoc per fermentationem acidum est illud, quod pro fermento vulgò habetur. Nec Hippocratis Aphorismus I. lib. VI. quem pro confirmando stomachi fermento communiter adducunt, aliter explicari debet, quam ex ructibus acidis clarum esse, cessare lenteriam, contineri que iterum alimenta in ventriculo ac debito modo fermentari, sicque non deesse spem recuperandi vires, sanitatemque pristinam.

XIII. Sed pergendum mihi est ad alia argumenta, quibus fermenti hujus patroni utuntur, præcipuè in appetitu hinc deducendo. Primum atque palmarium desumunt à juvantibus. Etenim si appeti-

tus acuitur acidis, ut sunt succus citri, aurantii, granati, omphacium acetum, cerasa, ribes, berberes, spiritus item Δ is, Θ is, $\bigcirc$ i, atque $\bigcirc$ li sequitur fermentum stomachi esse acidum.

XIV. *Alterum* à nocentibus argumentum petunt. Afferunt enim, omnia, quæ acidum alias infringunt, alcalia volatilia & fixa, item & terrea pessundare appetitum, vimque fermenti stomachalis enervare propter destructum ejusdem acorem.

XV. *Tertium* desumunt à fame caninâ. Si enim fames augeatur ab acido aucto ac nimio, concludunt & famem naturalem oriri ex acido blandiori. Scilicet si canina fames tantum gradu discrepat ab ordinario appetitu, probabile videtur & causas horum saltem gradualiter atque secundum magis & minus differre.

XVI. Quid multa? Si verum est, quod Hechstetterus in Obf. Med. p. 482. & seqq. affirmat, esurientes sentire hujus fermenti blandam ac ferocem aciditatem in os ascendere, quæ gratissimè vellicet linguam, dentesque feriat; cur dubito de eius efficacia in excitando appetitu?

XVII. Respondendum igitur est ad singula seorsim. Ad *primum*: Concedo, acida sæpius appetitum excitare, quatenus nempe vel cruditatem ventriculi nidorofam corrigunt, vel pituitam ibidem hærentem incidunt & detergunt; atque sic impedimenta quidem spontaneæ ciborum fermentationis remonent, fermentum autem nec constituunt, nec augent.

XVIII. Cur enim acida non semper juvant, quod in Venere enervatis, aliisque virium prostrationibus quotidie notamus cum tædio; cujus rei causam Secundi Capitis §. 37. explicatam dabit.

XIX. Præterea & acida ipsa appetitum quandoque dejiciunt. Ribes sanè, cerasa, mala atque pruna, imò fructus horæi ad unum omnes, sive actu sint acidi, sive acescentes, quandoque, stomacho præsertim jejuno assumti, diarrhœam invehunt, ilico appetitus perit. Hujus exemplum ex mororum esu annotavit Helmont p. m. 18. 4, 21. plura suggerit quotidiana experientia.

XX. Ad *secundum* respondeo: Verum est, oculos $\odot$, C.C. hæmatitem, limaturam crocumque σ is similiaque terrea appetitum sedare; sed non alio modo, quam petafo, fumosa farcimina, asellus truncatus, & similes duriores cibi eundem quoad antenus dejiciunt. Alca-

ia autem fixa æque ac volatilia tantum abest, ut destruant appetitum ordinarium, ut potius eundem sæpius à pituita prostratum excitent.

XXI. Optimo sanè consilio hæc ipsa præscribit Sylvius in Prælib. 1. c. 2. §. 28. Secutus enim non infeliciter sum atque expertus præcipue spiritum salis ammoniaci, non vulgarem, sed qui saluri adjectum, ob enchireses quasdam, sibi associat. Sicque volatile simul & fixum continet alcali, non ingratus tamen est, ac præterea ventriculi cruditatibus acidis summe conveniens.

XXII. Quod si igitur alcalia æque ac acida excitant appetitum, cur non eodem modo fermentum ventriculi assero esse alcalinū.

Si enim sequitur:

Fermentum ventriculi est acidum, quia appetitus excitatur acidis,

Colligo & ego:

Fermentum ventr. est urinosum, quia appetitus excitatur Urinosus.

Addo: - - - - - $\ominus$ sum, - - - $\ominus$ sis.
- - - - - aromaticum - - - - - aromatibus.

XXIII. *Tertium* quod spectat. Notum est à statu præternaturali ad naturalem non valere consequentiam. Ex superabundanti tamen assumam hoc ex collatione petitum argumentum, ejusdemque inconuenientiam monstrabo. Distingvo autem in fame caninā hæc duo à se invicem, nempe (1.) digestionem celeriore & (2.) appetitum inordinatum ac ferè continuum. Prius illud rectè ab acido quodam anteriori deducitur, quod assumpta ilico solvit, ac postmodum ventriculum stimulat ad horum ejectionem vel per superiora, vel per inferiora. Posterius autem propter hoc acidum non accidit eò, quod orificium si-
nistrum ab illo vellicetur; hoc enim adhuc probandum est, sed propter nimis citam alimentorum è ventriculo fugam.

XXIV. Acidum igitur non est appetitus in fame canina causa, per se, sed saltim per accidens. Vera autem ejusdem appetitus causa eadem est, quam in altero Capite appetitui ordinario assignabo. Nullo itaque modo sequitur: Acidum acre est causa per accidens famis auctæ, ergò & acidum blandum est causa per se famis ordinariæ ac naturalis.

XXV. Sed nunc & Hechstettero satisfaciendum est. Lar-
gior

gior autem eura observasse in seipso affluxum acidiusculi feri ac nata hinc vellicationes in ore. Largiar & idem accidere hypochondriacis, & qui cruditate ventriculi acidâ laborant. A particulari tamen ad universale N. V. C. Imò vero si vel maximè omnes idem sentirent acidum, quod tamen falsum est, nondum tamen concludendum foret, acidum hoc esse appetitus causam, quamvis ut proprium in ordinario ac naturali appetitu semper accidat.

XXVI. Hæc sunt potiora, quibus adstruitur, acidum esse appetitus causam. Pergo nunc ad illa argumenta, quæ chylicationem ab hoc acido perfici docent. *Primum* iterum à juvantibus acidum desumptum est. Nec diffiteor succum citri, acetum & similia promoveri quandoque chylicationis opus. Distinguendum tamen est inter causam adjuvantem s. ministerialem, & efficientem s. principalem. Rectissimè enim Helmont asserit pag. 168, 13. digestionem hanc esse opus vitæ ipsius, cuius instrumentum satellitium sit acor.

XXVII. *Alterum* argumentum à nocentibus petunt, asseruntque à terreis & alcalibus assumptis chylicationem impediri. Sed eodem modo ut supra §. 20. respondeo per distinctionem. Ita enim ex abusu terreorum, præcipue magisteriorum chylicationem insigniter lædi, quatenus nempe hæc ipsa non connatum quidem fermentum præcipitant, sed quatenus assumptorum acidum absorbent, atque spontaneam eorum fermentationem inhibent.

XXVIII. Salia autem alcalia præcipuè volatilia non modo chylicationem non turbant, sed & eandem accelerant sæpius. Sal & $\ominus$ volat, $\overline{\text{F}}$ ri, C. C. succini, Urinæ & *ci ab Experientissimo Sylvio p. 58, 26. hunc in finem commendata, convenientissimè in cruditate ventriculi acidâ, aut acidis cibis superingesta, primam digestionem promovent.

XXIX. Quemadmodum enim in omni fermentatione utrumque $\ominus$, acidum & alcali reperiuntur, ac neque alcalia neque acida sola eandem excitare queunt; ita & utrumque $\ominus$ pro fermentatione ventriculi requiritur. Inde, si alcali superet acidum, propinamus acidâ ad facilitandam fermentationem; si acidum superet alcali, addimus alcalia eâdem lege. Merentur sic & ipsa alcalia quandoque fermenti nomen; quod cineres clavellati satis testantur, ad melius fermentandum, pro panibus hinc conficiendis, adhibiti.

XXX. Atque sic quidem satis, ut puto, ostendi, in stomacho non habitare fermentum, quod vulgò credunt, quodque appetitus ac chylicationis causa dicitur; acidum autem, quod in ventriculo ac chylo deprehendimus, ex spontaneâ assumptorum fermentatione oriri. Sed tempus est, ut & meam de appetitus ac chylicationis causa opinionem exhibeam. Hæc ipsa autem nec mea solum est, nec pro infallibili aut invincibili venditatur; communi tamen probabilior videtur, atque ad plura aliàs obscura dilucidanda aptior. Visa ergò mihi est digna, quæ hæc occasione publicè ventilaretur.

CAPUT II.

I.

Supposita jam anima rationali, supponam sensitivam ac vegetativam esse spiritus, quorum sedes cerebrum sit cum cerebello atque medulla spinali, unde per nervos ad partes quascunque corporis abeant, & quorsum eadem viâ iterum remeant.

II. Insigniores ergò ventriculi nervi, qui parisi vagi sunt rami, adducunt æquè & abducunt spiritus. Nec verò probabile est, pro motu saltim ac sensu, sed potius alium adhuc in usum hos majores nervos ipsi datos esse à naturâ.

III. Famis itaque & chylicationis causam, postquam acidum ventriculi fermentum destructum est, ab his ipsis petendam esse, vana mihi persuadent. Primum recensebo ea, quæ circa famem, ac postmodum quæ circa chylicationem mihi visa sunt.

IV. Facultas sanè appetitiva non minus quam sensitiva & locomotiva ipsius animæ s. spirituum functio est.

V. Quid manifestius est? salivam, conspectis aut odoratis item delicatioribus ferculis, ubertim in os affluere, idque propter appetum facientes spiritus, qui ex nervis salivales ductus copiosè concomitantibus alliciuntur, salivamque unâ movent, ac magis spumofam reddunt.

VI. Sed transeat hoc, non enim perpetuum est; motus autem spirituum, quo ad stomachum deferuntur, in omni fame necessario accedit, & quemadmodum in venereo appetitu copiosius affluunt ad or-

gana spermatica spiritus, ibidemque semen rarefaciunt ac spirituosius reddunt; ita & in ventriculum affluentes vacuum, ubi non reperiunt in quod agant, nisi fortè pauciores assumtorum reliquias, fluctuant ibidem, quod esurire dicimus.

VII. Vacuo hoc ventriculo accidere dixi; assumpto enim cibo fluctuatio hæc cessat, nec locum habere potest, si quando viscida pituita aut acidæ nidorosæve cruditates ventriculum repleant in anorexia.

VIII. Quandocunque autem ventriculo vacuo influunt spiritus, præsens est fames, & contra, quandocunque non influunt, deficit fames.

IX. Postquam enim chylus distributus ac spiritus hinc restituti sunt, quod horâ post prandium sextâ, post cœnam vix duodecimâ accidit, esurimus iterum ob affluentes copiosiores spiritus.

X. Etenim si diutius abstineamus à cibo, perit idem appetitus nempe ob deficientes paulatim spiritus. Elegans proinde est historia, quâ Diemerbrœck in sua Anat. p. 38. testatur de seipso, postquam cum sociis jejunasset ad sesquidiem, se non amplius famem sensisse ac tertium usque diem, sed saltim corporis debilitationem. Scire autem velim, quorsum tunc abierit fermentum acidum hætenus creditum, quod sic potius summam, ex illorum hypothese, contraxisset acrimoniam.

XI. Sed pergendum mihi est adjuvantia appetitum, atque huic nocentia. Primum examinemus exercitium corporis. Hoc moderatum est, famem excitat, eò quod aucto tantisper sanguinis motu spirituum generatio promoveatur. Excessivum autem ubi fuerit, ita ut vires prosteruantur, tunc perit omninò fames, præcipue in his, qui debilioris sunt naturæ.

XII. Quicquid enim spirituum generationem promovet, id omne famem excitat. Aromatica itaque ac analeptica spirituosæ facile palmam præripiunt aceto, succo citri, spiritui $\odot$ li, Δ is & $\ominus$ is aut quibuscunque acidis.

XIII. Edoctus id sum hoc exemplo. Vocabar aliquando ægrum, quem diarrhoea pertinacior omnes adeò vires exhauserat, ut vix pedem manumve, nedum linguam moveret, ac skeleton cute tantum obductum exhiberet. Adhibui primâ die fortiora adstringen-

tia.

a, exteriusque applicatō emplastro meo stomachali, sedatus est ilico
alvi fluxus. Cum vero vires deficerent, cibumque averfaretur, id u-
icè postmodum laboravi, ut appetitum excitarem ægro, quo felicius
vires amissæ ex assumtis alimentis restaurarentur. Præscripsi ergo ex
horum hypothesi acida per plures dies. Sed tantum abest, famem,
b horum usu excitatam fuisse, ut potius stranguria hinc nata fuerit,
væ acidi effectum in vesica prius, quam in stomacho declarabat suo
dolore. Abstiniui ergo ab acidorum usu, atque eo ipso die cessavit
stranguria. Cautior inde factus, spirituosam postmodum ac aromaticam
adhibui, eventu non in hoc modo, sed & in pluribus postea felicis-
mo.

XIV. Destruunt autem appetitum omnia ea, quæ vires pro-
ternunt atque spiritus dissipant: Veneris abusus, sudatio excessiva,
. S. nimis larga, hæmorrhagia, alvi fluxus atque similia, dolor item
morbus ferè omnis.

XV. Eodem modo & animi pathemata, mœror, ira, ac præci-
ue terror famem extinguunt. In terrore namque spiritus subito re-
cedunt ad cerebrum sedemque nobiliorem, & ventriculum æquè
manus atque pedes deferunt, ut sæpius appetitiva facultas unà cum
comotiva ac sensitivâ intercipiatur, corpusque semimortuum sen-
susque penè orbatum relinquitur.

XVI. Hæc appetitus dejectio ex animi consternatione totâ
videm die notari potest, lubet tamen ipsius Helmontii exemplum
hic revocare, quod in Tr. Pyl. Rect. §. 20 habetur. Emturus hic
illam, obambulat cum insigni appetitu, turn fortuitò lapsus distor-
tebat pedem, ac superveniente rigore cum nausea atque vomitu,
iore appetitu destituebatur, usque dum repositus esset pes dislo-
tus.

XVII. Adducit hunc casum Autor pro confirmando pylori
gimine, sed frustra. Ego autem eodem utar partim ad rejicien-
am aliorum de fermento hypothesin, partim ad meam sententiam
hoc declarandam.

XVIII. Vix enim credibile est, acidum illud ventriculi destru-
um ac præcipitatum unà fuisse in lapsu pedem dislocante, ac post-
modum resurrexisse, cum pes restitutus fuisset.

XIX. Longè autem probabilius est, spiritus è ventriculo retroi-

viffe in lapfu, dubio procul Helmontium confternante, ac poftea ad dolentem pedem abiiffe (prout in omni doloris genere folent,) eundemqve repositum rurfus deferuiiffe, atqve ad priftinum rediiffe munus.

XX. Profecto fi quod aliud argumentum, hoc cum primis meam videtur confirmare opinionem, quod animi pathemata tantam vim habeant in deftruendâ fame, ac fæpius adeò fubitam, quanta vi explicari poteft ex aliis hypothefibus.

XXI. Sed fame fepositâ progredior ad chylicationem. Dependet autem hæc ipfa non minus à fpirituum influxu, quàm fames.

XXII. Audiamus VVillifium in Anat. Cerebri p. m. 132. & 133. Obfervatu dignum eft, quàm miro artificio uterqve paris vagi truncus duobus ramis, velut geminis manibus invicem commiffis, cum alter utroque communicant, priusquam ad ventriculum pervenitur; eo quod eodem fine, ut utriusque nervi influentia ad unamquamque ftomachi regionem & partem æqualiter pertingat: Cum enim uterque ramus ftomachicus, fcilicet tum fuperior, tum inferior, è binis ramis ab utroque paris vagi latere prodeuntibus conflatur; unâ providetur, ut fpirituum qui ventriculo deftinantur, tributa fint certa & valdè copiofa. Nam illius visceris actionem, f. chylicationem quod attinet, ad illam peragendam fpiritus ex utroque latere influi, in orificium, & exinde in fingulas ejus partes & recessus affatim distribuuntur; eoque factum eft, ut ftomachus fupra menftrui cujusvis chymici virtutem corpora diffolvat.

XXIII. Hanc equidem de Chylicatione fententiam iterum neglexit VVillifius ipfe in Pharmac. Rat. p. 15. ubi nervorum oblitus liquorẽ quendam fpirituofum arterias tantummodo cæliacas fupplere poffe afferit, qui cum chyli reliquiis, in crufta villofa hærentibus conjunctus, fermentum ftomachi vulgò creditum conftituat. Vnde autem fatis miror, quàm avidè aliorum de fermento opinionem hæferit, refpuens nervorum fuccum, aliàs ipfi admodum placentem.

XXIV. Rectius autem prius illud assertum retineo; moneo tamen, hanc vitalem atqve à fpiritibus dependentem in chylicatione fermentationem, probe diftingvendam effe à naturali five falina, (voca ut lubet,) quæ ex diverfi generis affumptis alimentis neceffario fieri debet, ut fupra §. 11. Cap. I. dictum eft.

XXV. In infantibus, quamdiu lacte nutriuntur, & adultis, qui simili nutrimento, quod minus fermentare aptum est, utuntur, solae vitalis fermentatio locum habet; in aliis amicè concurrit utraqve ac sese mutuò adjuvat.

XXVI. Vitalis hoc modo perficitur: Spiritus, qui per nervos copiosius influunt in ventriculum, permeant assumpta alimenta continuo, & quemadmodum videmus igneas particulas movere aquam in ebete aut olla, donec bulliat; ita non dissimili ratione spiritus, impetum facientes, plusquam igneae ac summè activae mobilesque particulae dum in ventriculi contenta penetrant, eaeque hinc & inde commovent, necessum est, ut eadem spumescant, emolliantur, ac in liquorem ejusmodi chylosum abeant.

XXVII. Inchoatur hæc fermentatio primum in ore ipso, quando cunqve inter masticandum saliva spiritibus prægnans admiscetur deglutiendis cibis, quos notabiliter alterat. Completur autem in ventriculo eadem, postquam in eo aliquandiu commorati sunt cibi, præcipue qui duriores fuerint.

XXVIII. Quid verò de ferro, quod struthiocamelus digerit, similibusque nimium duris judicandum est; annon & hæc ipsa, resolvuntur in stomacho? Quod enim panis, carnes, olera & pultes ab his digerantur, facile permitti potest; ferrum autem, ossa & lapides eodem modo solvi, non æque credibile videtur.

XXIX. Hic non necesse est, ut cum Argenterio sentiam, qui in Comm. Aph. Hipp. p. m. 1053. expressè statuit, concoctionem esse animæ ipsius functionem, atq; quod struthiocamelus ferrum & lapides concoquat, id ejus naturæ atque formæ, quæ à reliquis animalibus differt, adscribendum esse.

XXX. Varia enim huic dubio responderi possunt. Nempe, primo posito, quod animal quoddam ferrum & lapides deglutiatur, ac in ventriculo comminuat, demonstrandum tamen mihi est, hæc ipsa soluta esse, & non attritu saltim comminuta, quod egregio Galli Caleculani exemplo demonstratur à Consentino in Progymnasm. VI. de Nutricat. p. 225. & 226. Secundo si soluta sint, solvi possunt à fermentatione non vitali, sed salina, hujusque reliquiis plerumque acidis. Et, tertium, quod Tertium est, hæc ipsa duriora non sunt alimenta, sed peregrina ideoque extra sphaeram chylicationis posita; perperam ergò eorum solutio à spiritibus postulatur.

XXXI.

XXXI. Chylificationis itaque vera causa spiritus sunt. Id quavis à priori non possit demonstrari ac sensibus externis capi potest tamen à posteriori & per consequentiam non vanam innoscere.

XXXII. Verissimum est, omnia, quæ vires ac spiritus restaurant, promovere chylificationis opus. In aperiâ enim & ventriculi imbecillitate, quid convenientius est vino generosiori aut aromatibus, hincque parat s cum spiritu V. elixiribus ac usitatissimis vitæ vis quorum usum in ventriculi langore & vulgus novit.

XXXIII. Econtra & hoc verum est, omnia, quæ spiritus alterant aut dissipant, alterare chylificationem & impedire. Quotidianum est, in nobis chylificationem longè citius absolvi in vigilia, quam in somno. Somnus enim quies spirituum est, non quidem omnimoda sed respectiva. Dum ergò parcius ac tardius ad ventriculum influunt spiritus, necessum omnino est, & tardius absolvi ejus digestionem.

XXXIV. Ne verò culpam conferas in defectum exercitii ac quæ motus corporis; (quæ quidem & chylificationem eo modo promoveri concedo, quò famem excitare in I. Cap. §. II. dictum est) experire, annon & in lecto quiescentem sed vigilantem, prandii ac coenæ hora te commonitura sit de fame, quæ index ac testis est absolutæ jam chylificationis.

XXXV. Deinde quid judicandum est de amore, mœrore ac quæ curis, similibusque animi affectibus, qui prout appetitum deprimunt, ita imbecilliores reddunt ventriculum, & universum corpus contabescere faciunt, ob defectum nutrimenti laudabilis.

XXXVI. Annon verosimile est, spiritus in ventriculo deficere, eo quod aliis in curis detineantur; quod & ipsum manifestum est in his, qui studiis nimium incumbentes, plerumque aperi sunt & macilenti.

XXXVII. Quid de tabe dorsali tibi videtur, quæ ex Veneri abusu oriri solet; annon necessum est, ut spirituum cum semine profusionem sentiat, tui, totum corpus enervatum, ita & stomachus anorexia simul & aperi correptus.

XXXVIII. Addo his & gravidarum vomitus, qui non aliam sæpe ob causam accidunt, quam quod spiritus circa foetus formationem

nem in uterō occupati, ventriculum ac primæ digestionis negotium deferant; unde ab indigestis ac vitali charactere destitutis cibis irritatus stomachus sese contrahit, ut rejiciat contenta, tanquam, peregrina ac magis nociva.

XXXIX. Par enim ratio est gravidarum & heluonum, qui hecæna crapulæ cruditates, ac avidius ingesta ac indigesta, mane revolvunt. Utroque enim in casu spiritus insufficientes sunt ad absolvendum chylificationem.

XXXX. Hæc sufficiant hæc vice. Interim Lectorem Benevolum rogo, ut priorem cum meâ conferre velit opinionem, atque candidius pronunciare, quænam harum verosimilior videatur. Quid id autem sit; sciat, me hanc non prius deferere, quàm alia mihi expressè demonstretur.

S. D. G.

COROLLARE:

QUod in quadripartito Botanico Pauli annotavit, post menthæ usum venæ sectionem incruentam fuisse; idem & mihi obfer-

observare licuit in muliere, quæ
tabe laborabat stomachicâ. Cum
enim propter menses suppressos
Sanguinis missionem postula-
ret, factum est, ut à venæ sectio-
ne tribus vicibus repetitâ vix u-
na gutta sanguinis erumperet
postquam per tres fere septima-
nas usa esset essentiâ menthæ, cu-
associata erat tertia pars elixiri
Vitr. Myns. An autem hoc ex
usu menthæ contigerit, aliis judi-
candum, atque ulterius experi-
endum relinquo.

